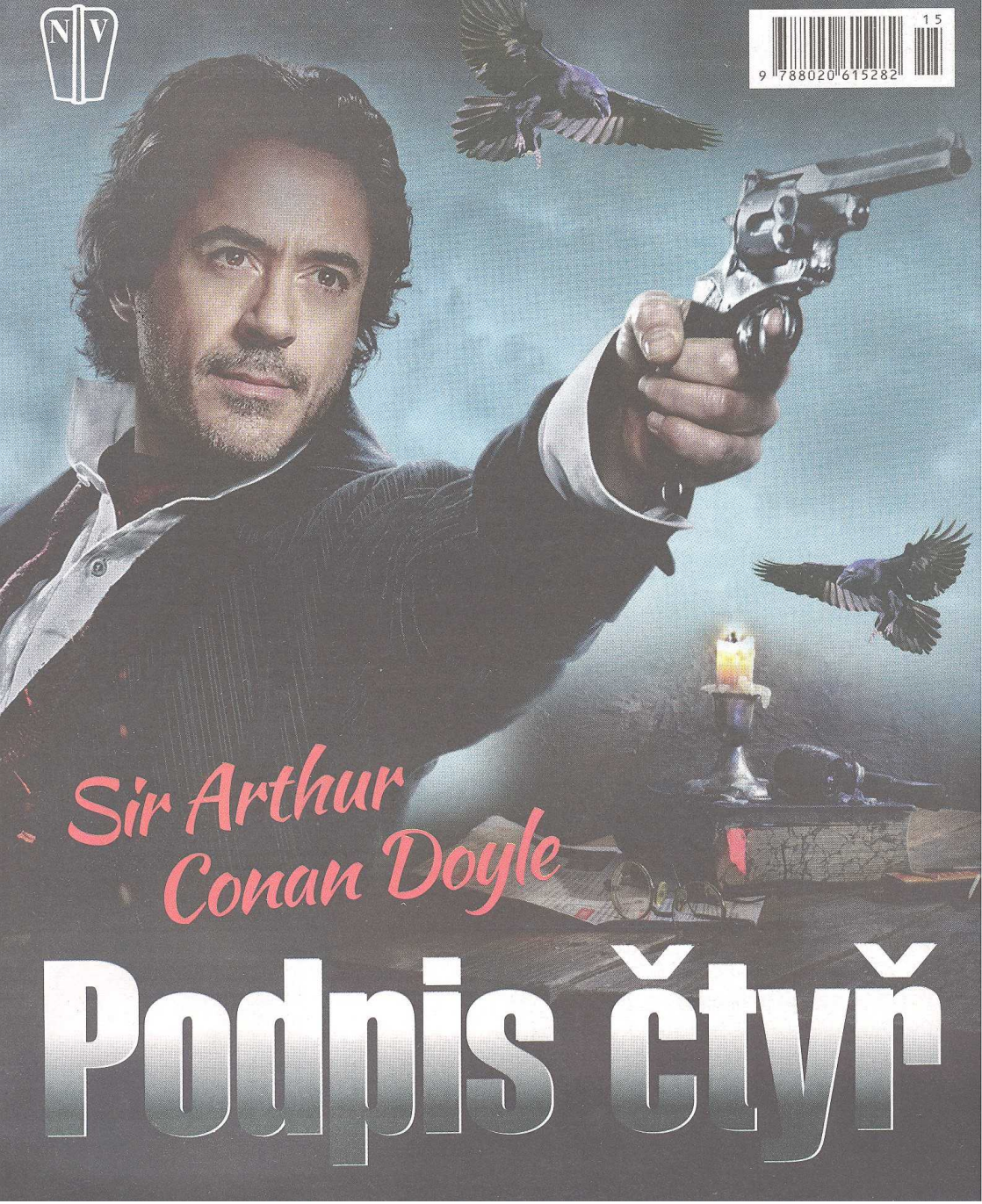
N V
15
9 788020 615282
Sir Arthur
Conan Doyle
Podpis čtyř

Podpis čtyř

Sir Arthur Conan Doyle

Obsah

I Vědecká dedukce 4
II Obeznámení s případem 14
III Při hledání řešení 20
IV Vyprávění plešatého muže 26
V Tragédie v Pondicherry Lodge 37
VI Sherlock Holmes podává důkaz 45
VII Epizoda se sudem 55
VIII Příležitostní malí detektivové z Baker Street 68
IX Přetržený řetěz 79
X Konec domorodce z ostrovů 90
XI Velký poklad z Agry 100
XII Podivuhodná historie Jonathana Smalla 107

I
Vědecká dedukce

Sherlock Holmes si vzal z rohu krbové římsy svou lahvičku a z pěkného marokénového pouzdra vyňal injekční stříkačku. Dlouhými nervózními bílými prsty nasadil tenkou jehlu a na levé ruce si vyhrnul rukáv košile. Chvilku zamyšleně hleděl na šlachovité předloktí a zápěstí, poseté a zjizvené nesčetnými vpichy injekční jehly. Posléze vbodl ostrý hrot pod kůži, stlačil malý píst a s hlubokým, spokojeným povzdechem se zvrátil do křesla se sametovým potahem.

Řadu měsíců jsem byl třikrát denně svědkem této procedury, ale přestože jsem si na ni zvykl, nesmířil jsem se s ní. Naopak, den ode dne mě ta podívaná stále víc popuzovala a svědomí se ve mně každou noc bouřilo při pomyšlení, že nemám odvahu proti tomu protestovat. Znovu a znovu jsem si slavnostně sliboval, že zbavím svou duši tohoto břemene; jenomže v odměřeném a nonšalantním vystupování mého přítele bylo cosi, co mě vždy znovu přesvědčilo, že je tím posledním člověkem na světě, který někomu dovolí, aby omezoval jeho svobodu. Jeho neobyčejné schopnosti, pánovité chování a zkušenost, kterou jsem učinil s mnoha jeho mimořádnými vlastnostmi, to všechno mě naplňovalo plachostí a nutilo ke zdrženlivosti.

Toho odpoledne však, ať už to bylo pod vlivem beaunského vína, které jsem pil při obědě, nebo zvýšené podrážděnosti, vyvolané zásadní úvahou o jeho počínání, jsem pojednou poznal, že k tomu nemohu déle mlčet.

„Co to dnes bylo," zeptal jsem se, „morfium, nebo kokain?"

Malátně zvedl oči od staré, švabachem tištěné knihy, kterou měl otevřenou. „Tohle byl kokain," řekl, „sedmiprocentní roztok. Nechcete to také zkusit?"

„Pěkně děkuji," odpověděl jsem příkře. „Ještě jsem se pořádně nezotavil po tom afghánském tažení. Nemohu si dovolit příliš přetěžovat svou fyzickou konstituci."

Usmál se nad mým rozhořčením. „A máte asi pravdu, Watsone," řekl. „Připouštím, že kokain zdraví právě neprospívá. Zjistil jsem ale, že výtečně povzbuzuje a podněcuje mozek, zatímco jeho druhotný účinek rychle pomíjí."

„Považte ale," řekl jsem vážně, „jakou cenu za to platíte! Váš mozek, jak říkáte, to možná povzbudí a osvítí, ale přece jen jde o patologický a morbidní proces, při němž dochází ke stále větší změně tkání, což může jednoho dne skončit trvalou ochablostí. Sám dobře víte, jaká krutá reakce se vzápětí dostaví. Zahráváte si – ale jednou se vám to nevyplatí. Proč máte pro pouhé prchavé potěšení riskovat ztrátu neobyčejných schopností, které jste dostal do vínku? Nezapomínejte, že vám to neříkám jen jako přítel příteli, nýbrž také jako lékař člověku, za jehož zdravotní stav je do jisté míry zodpovědný."

Nezdálo se, že by se ho to dotklo. Naopak, zaklesl prsty štíhlých rukou do sebe a opřel se lokty o opěradla křesla jako člověk, který má chuť si pohovořit.

„Můj mozek se vzpírá ustrnutí," řekl. „Dejte mi problémy, dejte mi práci, dejte mi ten nejzáhadnější kryptogram nebo nejsložitější analýzu, a hned budu ve svém živlu. Pak se dokážu vzdát umělých dráždidel. Nenávidím však tupou každodenní všednost. Toužím po duševní námaze. Z toho důvodu jsem si také zvolil své nezvyklé povolání, nebo spíš jsem si je vytvořil, protože člověk mého druhu je na světě jen jeden."

„Jediný soukromý detektiv?" řekl jsem se zdviženým obočím.

„Jediný soukromý detektiv a poradce," odpověděl. „Jsem ta poslední instance a nejvyšší kapacita v pátrání po zločinech a jejich vyšetřování. Když si Gregson, Lestrade nebo Athelney Jones nevědí rady – což je, mimochodem, u nich spíš

pravidlem než výjimkou –, přehrají případ na mne. Přešetřím fakta jako znalec a jakožto odborník se k nim vyjádřím. Nežádám v takových případech žádné uznání. Moje jméno se neobjeví v žádných novinách. Nejlepší odměnou je mi práce sama a potěšení z toho, že mohu uplatnit své netuctové schopnosti. O mých pracovních metodách jste se ostatně sám přesvědčil v případě Jeffersona Hopa.“

„To máte pravdu,“ řekl jsem srdečně. „V životě mě nic tak neohromilo. Zvěčnil jsem ten případ dokonce v brožurce, s poněkud fantastickým názvem: Studie v šarlatové.“

Rozmrzele zavrtěl hlavou. „Prolistoval jsem tu knížku,“ pravil, „ale, upřímně řečeno, nemohu vám k ní pogratulovat. Odhalování zločinů je věda, nebo aspoň by jí mělo být, a věda bezpodmínečně vyžaduje rozumový přístup, zbavený veškerých emocí. Vy jste se však pokusil pátrání romanticky přibarvit, což dopadlo stejně neblaze, jako kdybyste vpašoval milostný příběh nebo útěk od manžela do páté věty Euklidovy.“

„Ten případ ale romantický byl,“ protestoval jsem. „Nemohl jsem přece libovolně překrucovat fakta.“

„Některá fakta se mají potlačit, nebo by aspoň mělo být vidět, že jsou vykládána se smyslem pro přiměřené proporce. Jediná věc, která v tom případu vůbec stála za zmínku, byla zvláštní analytická úvaha směřující od následků k příčinám, která mi umožnila záhadu rozluštit.“

Tato kritika dílka, které jsem napsal jedině proto, aby ho potěšilo, mě zamrzela. A nepopírám také, že mě podráždil egoizmus vyžadující zřejmě, aby každý řádek mého spisku byl věnován jeho nevyrovnatelným výkonům. Za ta léta, co bydlím se svým přítelem v Baker Street, povšiml jsem si nejednou, že za jeho klidem a mentorskými způsoby se skrývá docela slušná dávka marnivosti. Přesto jsem to ponechal bez poznámky a věnoval jsem se péči o svou poraněnou nohu. Před časem mi ji

prostřelila kulka z muškety; a třebaže mi průstřel nevadil při chůzi, při každé změně počasí mě rána škaredě bolela.

„Rozšířil jsem nedávno svou praxi i do Evropy," řekl Holmes po krátké odmlce, kdy nacpával svou starou bryerku. „Minulý týden mě požádal o radu François le Villard, který, jak možná víte, byl nedávno postaven do čela francouzské detektivní služby. Má perfektní keltský talent rychlé intuice, ale postrádá široký rejstřík exaktních znalostí, které jsou k dokonalejšímu rozvinutí jeho schopností nezbytné. Případ se týkal poslední vůle a nebyl tak docela nezajímavý. Poukázal jsem mu na dva analogické případy, z nichž první se udál v Rize roku 1857 a druhý v Saint Louisu v roce 1871, které ho mohly přivést ke správnému řešení. Dnes ráno jsem od něho dostal tenhle dopis. Děkuje mi v něm za mou pomoc."

Při řeči přede mne hodil pomačkaný arch francouzského dopisního papíru. Zběžně jsem jej přelétl očima a zaznamenal jsem hojnost vykřičníků a četné výrazy jako ‚magnifiques', ‚coup-de-maitres' a ‚tours-de-force', což všechno svědčilo o Francouzově vřelém obdivu.

„Píše vám jako žák svému učiteli," řekl jsem.

„Och, přeceňuje mou pomoc," řekl Sherlock Holmes nedbale. „Sám je neobyčejně schopný člověk. Má dvě ze tří vlastností nezbytných pro ideálního detektiva: pozorovací talent a umí dedukovat. Chybějí mu pouze znalosti, a ty si časem osvojí. Překládá teď do francouzštiny má drobná pojednání."

„‚Vaše pojednání'?"

„Tak vy o nich nevíte?!" zvolal se smíchem. „Je to tak, mám na svědomí pár monografických prací. Všechny se obírají technickými problémy. Tady je například jedna: *O rozdílnosti popelů z různých druhů tabáku*. Uvádím v ní sto čtyřicet různých druhů doutníků, cigaret a dýmkového tabáku s barevnými přílohami, které rozlišnost jednotlivých popelů názorně ilustrují. Je to problém, kolem něhož se v kriminálních

přelíčeních stále přešlapuje a který někdy mívá vrcholný význam jako klíč k celému případu. Dá-li se například s určitostí říci, že nějakou vraždu spáchal člověk, který kouřil indický lunkah, pátrání se tím značně usnadní. Pro zkušené oko je mezi černým popelem z trichinopolského doutníku a bílým práškem z tabáku zvaného ‚ptačí oko' takový rozdíl jako mezi hlávkou zelí a bramborem."

„Máte mimořádný talent pro nepatrné drobnosti," poznamenal jsem.

„Vím totiž, jak jsou důležité. A tady je má monografie o sledování a zkoumání stop s připojenými poznámkami o pořizování sádrových odlitků. Tady zase mám zajímavé krátké pojednání o vlivu povolání na tvar rukou, s litografiemi znázorňujícími ruce pokrývačů, námořníků, vykrajovačů korkových zátek, sazečů, tkalců a brusičů diamantů. To všechno je v praxi velice důležité pro vědecky pracujícího detektiva – zvláště v případech neidentifikovaných mrtvol nebo při odhalování zločincova dřívějšího života. Už vás ale svým koníčkem asi nudím…"

„Vůbec ne," odpověděl jsem podle pravdy. „Velice mě to zajímá – zvlášť od té doby, co jsem měl příležitost pozorovat, jak tyto poznatky uplatňujete v praxi. Mluvil jste ale právě o pozorování a o dedukci. Do jisté míry v sobě jedno zahrnuje druhé."

„To sotva," odpověděl, rozkošnicky se zabořil do křesla a vypustil z dýmky pár modravých obláčků. „Z pozorování se například dovím, že jste byl dnes ráno na poště ve Wigmore Street; dedukce však mě poučí, že jste odtamtud odeslal nějaký telegram."

„Přesně tak!" zvolal jsem. „V obou případech jste trefil do černého! Přiznám se však, že mi není jasné, jak jste to mohl uhodnout. Jednal jsem z okamžitého popudu a nikomu jsem se o tom nezmiňoval."

„Nic jednoduššího…," poznamenal a potutelně se usmál mému překvapení. „Je to tak neuvěřitelně prosté, že jakékoli vysvětlování je zbytečné; přesto však to může posloužit k definování rozdílu mezi pozorováním a dedukcí: Z pozorování vím, že vám na nártu ulpěl maličký kousek načervenalé hlíny. U pošty ve Wigmore Street právě rozkopali chodník a vykopanou hlínu vyházeli tak nešťastně, že se člověk nevyhne tomu, aby do ní nešlápl. Pokud je mi známo, hlína s tímhle zvláštním načervenalým zbarvením se v blízkém okolí nikde jinde nevyskytuje. Až sem to je pozorování. To ostatní je dedukce."

„Z čeho jste ale vydedukoval ten telegram?"

„Vím samozřejmě, že jste nepsal dopis, poněvadž jsem celé dopoledne seděl tady naproti vám. Na vašem otevřeném psacím stole dále vidím arch poštovních známek a pěkný štůsek korespondenčních lístků. Proč byste tedy chodil na poštu? Jedině proto, abyste poslal telegram. Vylučte všechny ostatní faktory, a ten jediný, který zůstane, musí být pravdivý."

„V tomhle případě tomu tak vskutku je," odpověděl jsem po krátké úvaze. „Jde však, jak jste sám řekl, o zcela jednoduchou věc. Pokládal byste za neomalenost, kdybych vaše teorie podrobil poněkud přísnější zkoušce?"

„Naopak," odpověděl, „to mě aspoň uchrání před druhou dávkou kokainu. S radostí se zahloubám do jakéhokoli problému, který mi předložíte."

„Slyšel jsem od vás kdysi, že je skoro nemožné, aby člověk každodenně používal nějakého předmětu a nezanechal na něm stopy své osobnosti v takové míře, že by je zkušený pozorovatel nebyl s to rozeznat. Nuže, tady mám hodinky, které nevlastním příliš dlouho. Pověděl byste mi laskavě své mínění o povaze či zvycích jejich dřívějšího majitele?"

Podal jsem mu hodinky v očekávání poněkud škodolibé zábavy, neboť jsem takový úkol pokládal za neřešitelný a hodlal jsem mu uštědřit menší lekci za nepříjemně dogmatický

tón, k němuž se v našich rozpravách občas uchyloval. Pohrával si s hodinkami v ruce, důkladně si prohlédl ciferník, pak otevřel plášť hodinek a zkoumal strojek nejprve pouhým okem a později i s pomocí silné lupy. Stěží jsem se ubránil úsměvu, když konečně se zklamanou tváři hodinky zaklapl a vrátil mi je.

„Moc se toho z nich vyčíst nedá," poznamenal. „Tyhle hodinky byly nedávno čištěny, což mě připravilo o nejdůležitější stopy."

„Máte pravdu," odpověděl jsem. „Dali je vyčistit, než mi je poslali."

V skrytu duše jsem přítele obviňoval, že chce touto nepřesvědčivou a chabou výmluvou zakrýt své selhání. Co hodlal koneckonců z hodinek vyčíst, i kdyby nebyly nedávno čištěné?

„Ačkoli mě prohlídka hodinek neuspokojila, přece jen nebyla docela marná," prohlásil vzápětí a upřel zasněné, matné oči na strop. „Možná že mě opravíte, ale soudil bych, že ty hodinky patřily vašemu nejstaršímu bratrovi, který je zdědil po otci."

„To jste asi uhodl z monogramu ‚H. W.', vyrytého vzadu na plášti, ne?"

„Přesně tak. Velké ‚W' mi připomnělo vaše příjmení. Iniciály byly vyryty přibližně před padesáti lety a právě tak staré jsou také hodinky. Vyplývá z toho, že byly zhotoveny pro minulou generaci. Šperky a cenné předměty dědívá obvykle nejstarší syn, a ten také zpravidla mívá křestní jméno po otci. Váš otec, jestli se dobře pamatuji, zemřel před mnoha lety. Hodinky proto vlastnil váš nejstarší bratr."

„To vše je správné," řekl jsem. „Víte ještě něco víc?"

„Nebyl to zrovna příliš pořádný člověk – spíš pořádný lajdák a nedbalec. Zpočátku měl dobré vyhlídky – ale zahodil všechny šance; nějaký čas žil v nouzi, střídané občas krátkými

obdobími blahobytu; ovšem nakonec se dal na pití a umřel. Víc se mi nepodařilo zjistit.“

Vyskočil jsem z křesla a rozčíleně jsem začal přecházet po pokoji s pocitem nemalé trpkosti v srdci. „To od vás není pěkné, Holmesi,“ řekl jsem. „Nevěřil bych, že se snížíte k něčemu takovému. Jistě jste se o osudu mého nešťastného bratra informoval, a teď mi předstíráte, že jste tyto poznatky vydedukoval nějakým fantastickým způsobem. Nechcete přece, abych vám věřil, že jste to všechno vyčetl z jeho starých hodinek! Je to od vás dost nešetrné, a upřímně řečeno, zavání to šarlatánstvím.“

„Milý doktore,“ řekl vlídně, „přijměte, prosím, moji omluvu: nahlížel jsem na celou tu věc jako na abstraktní problém a zapomněl jsem, jak osobní a bolestnou příchuť pro vás ta záležitost asi má. Přesto vás ujišťuji, že jsem neměl nejmenší potuchy o tom, že máte vůbec nějakého bratra, dokud jste mi ty hodinky nepodal.“

„U všech všudy! Jak jste ale pak dokázal všechna ta fakta tak zázračně zjistit? Vylíčil jste to absolutně správně, do všech detailů.“

„Och, to mi tedy štěstí přálo. Všechno, co jsem vám řekl, vycházelo jen z dost vratké pravděpodobnosti. Vůbec jsem nečekal, že to bude tak přesně souhlasit.“

„Nešlo ale jen o pouhý dohad…“

„Ne, to ne; nehádám nikdy. To je ohavný zvyk – podrývá totiž schopnost logicky uvažovat. Připadá vám to divné jen proto, že jste nesledoval mé myšlenkové pochody nebo jste si nevšiml drobných fakt, z nichž lze vyvodit důležité závěry. Tak jsem například začal tvrzením, že váš bratr byl nedbalec. Kdybyste si byl povšiml spodní části pouzdra, neušlo by vám, že je nejen na dvou místech promáčknuté, ale že je také celé poškrábané a odřené, což mi prozradilo, že majitel hodinek měl ve zvyku nosit v téže kapse ještě nějaké další tvrdé předměty, jako třeba mince nebo klíče. Poté už nebylo dvakrát obtížné

uhodnout, že člověk, který nakládá tak ‚kavalírsky‘ s hodinkami za padesát guinejí, musí být pěkný nedbalec. Právě tak nebylo odtud obzvlášť daleko k závěru, že člověk, jenž zdědil jednu takovou cennou věc, bývá zpravidla dobře zaopatřen i v ostatních ohledech.“

Přikývl jsem na znamení, že sleduji jeho úvahu.

„V anglických zastavárnách je běžné – když přijímají do zástavy hodinky –, že vyryjí špendlíkem číslo zástavního lístku na vnitřní stranu pláště. Je to jistější než připevňovat k hodinkám ceduličku, neboť se tím vylučuje riziko, že se číslo ztratí nebo že dojde k záměně. S pomocí lupy jsem na hodinkách objevil nejméně čtyři taková čísílka. Z toho plyne, že váš bratr býval často bez peněz. A druhý závěr – že se mu čas od času opět vedlo dobře, poněvadž jinak by nemohl zastavené hodinky vyplatit. A konečně vás prosím, abyste se podíval na vnitřní plošku, v níž je otvor pro klíček. Kdo by mohl nadělat klíčkem takové rýhy ve střízlivém stavu? Vždycky je ale najdeme na hodinkách patřících pijákovi. Natahuje hodinky v noci a roztřesenou rukou je takhle poškrábe. V čem tu vidíte jakou záhadu?“

„Teď je to nad slunce jasnější,“ odpověděl jsem. „Lituji, že jsem vám křivdil. Měl jsem mít větší důvěru ve vaše zázračné schopnosti. Dovolte mi otázku: Zabýváte se v současné době profesionálně nějakým pátráním?“

„Nikoli. Proto ten kokain. Nedokážu žít bez duševní práce. Pro co jiného by také člověk na světě žil? Stačí si stoupnout sem k oknu. Viděl jste kdy tak pustý, strašný a bezperspektivní svět? Jen se podívejte na tu žlutou mlhu, jak se choulí v ulici a převaluje kolem těch šedohnědých domů! Je to tak beznadějně prozaická a přízemní podívaná, že snad nemá obdoby. Co z toho, doktore, že člověk má talent, když nenajde vhodné příležitosti, aby jej mohl uplatnit? Zločin je všední věc, lidská existence je všední a jenom veskrze všední schopnosti docházejí na tomto světě uplatnění.“

Otevřel jsem ústa, abych na tu nadnesenou tirádu odpověděl, ale v té chvíli s rázným zaklepáním vstoupila naše hospodyně a přinesla nám na mosazném tácku navštívenku.

„‚Slečna Mary Morstanová‘,“ četl Holmes. „Hm! To jméno mi nic neříká. Požádejte tu mladou dámu, ať jde dál, paní Hudsonová. Ne, vy nechoďte pryč, doktore. Budu raději, když tu zůstanete.“

II
Obeznámení s případem

Slečna Morstanová vešla do pokoje pevným krokem a navenek se dokonale ovládala. Byla to mladá blondýnka menší postavy, trochu upejpavá, s rukavicemi na rukou a oblečená s maximálním vkusem. Střízlivost a jednoduchost kostýmu však naznačovaly, že její prostředky nejsou neomezené. Kostým byl v tmavé, šedobéžové barvě, ale bez zbytečného lemování a ozdob a na hlavě měla malý turban stejně temného odstínu, oživený jen drobným bílým pírkem po straně. Její tvář nepřekvapovala pravidelnými rysy ani krásnou pletí, ale bylo v ní cosi líbezného a roztomilého a z velkých modrých očí vyzařovaly vzácná oduševnělost a porozumění. Poznal jsem ženy mnoha národů ve třech různých světadílech, avšak nikdy jsem dosud nespatřil tvář, která by zřetelněji prozrazovala jemnou a citlivou povahu. Když usedala na židli, kterou jí Sherlock Holmes nabídl, neušlo mi, že se jí chvějí rty a třesou ruce. Celý její zevnějšek svědčil o krajním rozčílení.

„Rozhodla jsem se vás vyhledat, pane Holmesi," řekla, „poněvadž jste kdysi pomohl mé zaměstnavatelce, paní Forresterové, urovnat menší domácí komplikace. Vaše laskavost a obratnost na ni učinily velký dojem."

„‚Paní Forresterová'," opakoval Holmes zamyšleně. „Ano, prokázal jsem jí kdysi jistou drobnou službu. Pokud si vzpomínám, byl to však velice jednoduchý případ."

„Paní Forresterová si o tom myslí něco jiného. O mých potížích se bohužel nic takového říci nedá. Nedokážu si vůbec představit něco ještě podivnějšího a nevysvětlitelnějšího, než je situace, ve které jsem se ocitla."

Holmes si zamnul ruce a oči se mu zaleskly. Předklonil se v křesle s výrazem mimořádného soustředění v ostře řezané tváři, připomínající jestřába.

„Seznamte nás s tím případem," řekl věcně a se zájmem.

Měl jsem pocit, že má přítomnost je tu poněkud na obtíž. „Doufám, že mě omluvíte," řekl jsem a vstal jsem z křesla.

K mému překvapení mladá dáma zvedla ruku v rukavici a zadržela mě. „Kdyby tu váš přítel laskavě zůstal," řekla, „prokázal by mi neocenitelnou službu."

Klesl jsem zpátky do křesla.

„Stručně řečeno," pokračovala slečna Morstanová, „fakta vypadají asi takhle: Můj otec byl důstojníkem u jednoho pluku v Indii a poslal mě domů do vlasti, když jsem byla ještě docela malé dítě. Matka už byla mrtvá a v Anglii jsem neměla žádné příbuzné. Dali mě proto na vychování do útulného penzionátu v Edinburghu, kde jsem zůstala do svých sedmnácti let. V roce 1878 dostal můj otec, který byl u svého pluku nejstarším kapitánem, dvanáctiměsíční dovolenou a přijel domů. Telegrafoval mi z Londýna, že šťastně dojel, a prosil mě, abych za ním hned přijela. Jako svou adresu udal hotel Langham. Pokud si vzpomínám, jeho zpráva překypovala láskou a vlídností. Jakmile jsem přicestovala do Londýna, odjela jsem do hotelu Langham, kde mi sdělili, že kapitán Morstan se u nich sice ubytoval, ale že předchozího večera kamsi odešel a dosud se nevrátil. Čekala jsem na něho celý den, přesto o sobě nedal žádnou další zprávu. Večer jsem se na radu ředitele hotelu obrátila na policii a příštího dne ráno jsme uveřejnili oznámení ve všech novinách. Naše pátrání však bylo bezvýsledné a od toho dne jsem dodneška o svém nešťastném otci neslyšela jediné slovo. Vrátil se do vlasti se srdcem plným naděje, že tu najde trochu klidu a pohodlí, místo toho však –"

Přitiskla si ruku na hrdlo a zbytek věty pohltil tlumený vzlykot.

„Který to byl den?" zeptal se Holmes, otevíraje notes.

„Zmizel třetího prosince osmnáct set sedmdesát osm – skoro před deseti lety."

„Co se stalo s jeho zavazadly?"

„Ta zůstala v hotelu. Nebylo v nich nic, co by nás mohlo přivést na nějakou stopu – jen trochu šatstva, pár knih a značné množství exotických předmětů z Andamanských ostrovů. Otec totiž byl důstojníkem strážní služby tamější trestanecké kolonie.“

„Měl v Londýně nějaké přátele?“

„Vím jen o jednom – o majoru Sholtovi z téhož útvaru, čtyřiatřicátého bombajského pěšího pluku. Major Sholto odešel do výslužby krátce předtím a žil v té době v Upper Norwoodu. Samozřejmě jsme ho o celé věci uvědomili, ale on ani nevěděl, že jeho přítel od pluku přijel do Anglie.“

„Zvláštní případ,“ poznamenal Holmes.

„A to jsem se vám ještě ani nezmínila o tom nejpodivnějším. Asi před šesti lety – mám-li být přesná, tedy čtvrtého května osmnáct set osmdesát dva – se v *Timesech* objevila výzva žádající slečnu Mary Morstanovou, aby oznámila svou adresu, s upozorněním, že to je v jejím vlastním zájmu. Oznámení bylo nepodepsané a také žádná adresa vyzývatele v něm nebyla uvedena. V té době jsem právě přijala místo guvernantky v rodině paní Forresterové. Na její radu jsem uveřejnila svou adresu v inzertní rubrice listu. Téhož dne mi přišla poštou malá lepenková krabička, v níž byla obrovská a nádherná perla. K zásilce nebylo připojeno ani slovo. Od té doby dostávám každý rok ve stejný den podobnou krabičku s podobnou perlou, ale nikdy tam není nic, z čeho bych mohla zjistit totožnost odesílatele. Podle vyjádření znalce jde o perly neobyčejně vzácné a nesmírně cenné. Můžete se ostatně přesvědčit sám, že jsou velice pěkné.“

Při řeči otevřela plochou krabičku a ukázala mi šest nejkrásnějších perel, jaké jsem kdy viděl.

„Pověděla jste nám vrcholně zajímavé věci,“ řekl Sherlock Holmes. „Přihodilo se vám ještě něco jiného?“

„Ano – právě dnes. Proto také za vámi přicházím. Dnes ráno jsem dostala tenhle dopis, který byste si snad měl přečíst sám.“

„Děkuji," řekl Holmes. „Obálku mi, prosím, dejte také. – Hm, byla orazítkována na poště Londýn-Jihozápad dne sedmého září! V rohu je otisk mužského palce – to má nejspíš na svědomí listonoš. Papír je té nejlepší kvality. Balíček takových obálek stojí šest pencí. Ten člověk má věru zvláštní moresy. Oslovení veškeré žádné. ‚Čekejte dnes večer v sedm hodin u třetího sloupu zleva před Divadlem Lyceum. Nemáte-li důvěru, přiveďte si s sebou dva přátele. Bylo Vám ublíženo a musí se Vám dostat spravedlnosti. Policii s sebou nevoďte, tím byste zmařila všechno. Váš neznámý přítel.' Vskutku – záhada jedna radost! Co hodláte udělat, slečno Morstanová?"

„Na to se chci právě zeptat vás."

„Nepochybně bychom tam měli jít – vy, já a… Nu ovšem, doktor Watson je ten pravý. Pisatel mluví o dvou přátelích. A my jsme s doktorem Watsonem pracovali společně už dřív."

„Jen jestli bude chtít jít?" zeptala se prosebně a podobně se i zatvářila.

„Bude mi ctí a potěšením," řekl jsem horlivě, „prokázat vám jakoukoli službu."

„Jste oba velice laskaví," odpověděla. „Vedla jsem vždycky samotářský život a nemám přátele, které bych o tuto službu mohla požádat. Bude, doufám, stačit, když sem k vám přijdu v šest hodin?"

„Nesmíte se však opozdit," řekl Holmes. „Ještě se vás chci ale na něco zeptat: Je tohle písmo shodné s písmem na adresách krabiček, v nichž jste dostávala perly?"

„Mám je tu s sebou," odpověděla a vytáhla šest aršíků balicího papíru.

„Vskutku vzorná klientka. Máte správnou intuici. Tak se na ně tedy podíváme." Rozložil papíry po stole a jeden po druhém je přelétl zběžným pohledem. „S výjimkou dopisu jsou všechny psány úmyslně změněným písmem," řekl bez váhání, „nemůže však být pochyb, že to všechno psala táž osoba. Pohleďte, jak zřetelně vystupuje tohle řecké ‚e', nebo třeba na

tu kudrlinku na koncovém ‚s‘. Zcela určitě jde o písmo téhož člověka. Nerad bych ve vás vzbuzoval klamné naděje, slečno Morstanová, ale povězte mi: Podobá se to písmo rukopisu vašeho otce?“

„Ani v nejmenším.“

„To se dalo předpokládat. Budeme na vás tedy čekat v šest hodin. Dovolte mi, prosím, abych si ty písemnosti ponechal u sebe. Možná že v nich mezitím ještě něco objevím. Je teprv půl čtvrté. Zatím – *au revoir*.“

„*Au revoir*,“ řekla naše návštěvnice, obdařila nás oba bezelstným, přívětivým pohledem, schovala krabičku s perlami opět za ňadra a rychle odešla.

Stál jsem u okna a pozoroval jsem ji, jak spěchá ulicí, dokud se šedý turban s bílým pírkem neproměnil v pouhou tečku v ponurém davu.

„Velice půvabná žena!“ zvolal jsem, obraceje se ke svému příteli.

Zapálil si opět lulku a s přimhouřenýma očima se zabořil do křesla. „Myslíte?“ řekl mátožně. „Ani jsem si nevšiml.“

„Vy jste učiněný automat – počítací stroj!“ vykřikl jsem. „Někdy je ve vás vskutku cosi nelidského.“

Vlídně se usmál. „Nejdůležitější je nedopustit, aby náš úsudek byl ovlivněn osobními kvalitami klienta,“ řekl. „Každý klient je pro mne jen pouhým číslem, jedním z faktorů problému. Citové zaujetí je v rozporu s logickým uvažováním. Ujišťuji vás, že nejroztomilejší ženu, jakou jsem kdy poznal, oběsili za to, že otrávila tři útlá dítka, aby získala jejich životní pojistku, a že nejodpornější muž, s nímž jsem kdy měl tu čest, je lidumil, který porozdával skoro čtvrt milionu ve prospěch londýnských chudých.“

„V tomto případě však –“

„Nikdy nedělám žádné výjimky. Výjimka vyvrací pravidlo. Měl jste někdy příležitost zkoumat charakter člověka podle

jeho písemného projevu? Nač byste usuzoval ze škrábanice toho chlapíka?“

„Písmo je čitelné a pravidelné,“ odpověděl jsem. „Ten člověk se pohyboval v obchodním světě a má poměrně pevný charakter.“

Holmes zavrtěl hlavou. „Podívejte se na jeho dlouhá písmena,“ řekl. „Sotva přečnívají úroveň ostatních řádků. Tohle ‚d‘ by klidně mohlo být ‚a‘ a tohle ‚l‘ se dá číst jako ‚e‘. Lidé pevného charakteru dokážou dlouhá písmena vždy odlišit, ať píší jakkoli nečitelně. Tahle ‚k‘ prozrazují rozkolísanost a z velkých písmen čiší samolibost. Teď si ale udělám menší procházku. Musím si ověřit pár maličkostí. Doporučuji vám tuhle knihu – jednu z nejpozoruhodnějších, jaké kdy byly sepsány. Je to *Mučednictví muže* od Winwooda Reada. Za hodinu budu zpátky.“

Usadil jsem se u okna se svazkem v ruce, ale autorovy troufalé teorie nedokázaly upoutat mé myšlenky. Ty totiž setrvávaly u naší nedávné návštěvnice – u jejích úsměvů, hlubokých a bohatých odstínů jejího hlasu, u podivné záhady, která obestírala její život. Bylo-li jí sedmnáct let v době, kdy zmizel její otec, muselo jí dnes být sedmadvacet – a to je líbezný věk, kdy mládí už ztratilo své sebevědomí a zkušenostmi poněkud vystřízlivělo. A tak jsem seděl a snil, avšak hlavou se mi začaly honit tak nebezpečné myšlenky, že jsem se spěšně vrátil ke svému psacímu stolu a zuřivě jsem se zahloubal do nejnovějšího pojednání o patologii. Jak jsem mohl já – vojenský doktor s mizerně pochroumanou nohou a ještě mizernějším bankovním kontem – troufat si snít o takových věcech? Byla jen pouhým číslem, jedním z faktorů – nic víc. A rýsovala-li se přede mnou má budoucnost v černých barvách, bylo jistě lepší hledět jí tváří v tvář jako muž a nepokoušet se ji rozjasňovat prchavými bludičkami fantazie.

III
Při hledání řešení

Když se Holmes vrátil, bylo už půl šesté. Byl veselý, svěží a ve výtečné náladě, která se u něho ovšem pravidelně střídala se záchvaty nejhlubší deprese.

„V téhle věci žádná velká záhada není," řekl a chopil se šálku čaje, který jsem mu nalil. „Zdá se, že fakta připouštějí pouze jediné vysvětlení."

„Nepovídejte! Vy už jste tomu přišel na kloub?"

„Nu, to by bylo přece jen trochu moc brzy. Zjistil jsem však významnou skutečnost – což je prozatím vše. Nicméně to je opravdu velice významné. Detaily je stále třeba ještě doplňovat. Právě jsem zjistil nahlédnutím do starých ročníků *Timesů*, že major Sholto z Upper Norwoodu, který kdysi sloužil u čtyřiatřicátého bombajského pěšího pluku, zemřel dvacátého osmého dubna osmnáct set osmdesát dva."

„Možná že jsem trochu natvrdlý, Holmesi, ale nechápu, jaký to má pro nás význam."

„Opravdu ne? Překvapujete mě. Podívejte se tedy na to takhle: Kapitán Morstan zmizí. Jediný člověk v Londýně, kterého by mohl navštívit, je major Sholto. Ten však popírá, že by vůbec kdy slyšel o tom, že Morstan je v Londýně. O čtyři roky později Sholto umírá. V týdnu, kdy zemře, obdrží dcera kapitána Morstana drahocenný dar, což se pak každoročně opakuje, a nyní to vyvrcholilo dopisem, který ji označuje za ‚ženu, jíž bylo ublíženo'. Nemůže to být narážka na nic jiného než na to, že ji kdosi připravil o otce. A proč jí začaly dary docházet bezprostředně po Sholtově smrti, ne-li proto, že Sholtův dědic o celé záhadě cosi ví a snaží se slečnu Morstanovou nějak odškodnit? Máte snad nějakou jinou teorii, která by odpovídala těmto faktům?"

„To je mi ale divné odškodnění! A jak podivně realizované! Proč jí ten dopis napsal teď, a ne před šesti lety? A navíc, ten